

पोखरा लेखनाथ महानगरपालिका गैरसरकारी संस्था (संचालन तथा व्यवस्थापन) निर्देशिका, २०७४

प्रस्तावना: स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले जनतालाई शासन प्रक्रियामा अधिकाधिक मात्रामा सम्मिलित हुने अवसर जुटाई आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि श्रोत साधनको परिचालन, विनियोजन र विकासको प्रतिफलको सन्तुलित तथा समान वितरण सहभागितात्मक रूपले गरी स्थानीय स्वायत्त शासन पद्धतिको विकास गर्ने उद्देश्य लिएको छ ।

यस उद्देश्य पूर्तिको लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ६ को दफा २५ र टिप्पणी खण्डमा उल्लेखित प्रावधानका आधारमा स्थानीय निकायहरूले आ-आफ्नो क्षेत्रमा पर्ने विकास निर्माणको लागि उपभोक्ता समूह, गैरसरकारी संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गरी ती मार्फत् उक्त कार्यहरू गर्नु गराउनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । उपरोक्त नीतिगत व्यवस्थाको प्रभावकारिताको लागि पोखरा लेखनाथ महानगर क्षेत्रभित्र काम गर्ने सम्पूर्ण गैह्र सरकारी संस्थासंगको सहकार्य, समन्वय, सहयोग, सहभागिता र परिचालनमार्फत विकासमा सहभागिता, कार्यन्वयनको पारदर्शिता र उद्देश्यप्रतिको जवाफदेहिता बृद्धि गर्दै समावेशी एवं मूलप्रवाहीकरणमार्फत समावेशी विकास एवं समन्यायीक प्रतिफल वितरण नीतिको अवलम्बन गर्नु अपरिहार्य भएको छ ।

सँगै बसौं, सँगै काम गरौं र सँगै सेवा गरौं भन्ने आधारमा समुदायको विकासमा सेवा एवं साभेदारी गर्ने उद्देश्यबाट स्थापना भएका गैर सरकारी संस्थाहरूलाई स्थानीय तहको विकास कार्यमा सरीक गराउने, उनीहरूको प्रवर्धन, नियमन, निर्देशन, नियन्त्रण एवं कार्य सहजीकरण प्रभावकारी रूपमा गर्ने उद्देश्यले पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाबाट यो निर्देशिका जारी गरिएको छ । गैर सरकारी संस्थालाई विकासको संरक्षण प्रारूपमा स्थापित गराउन स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि पोखरा लेखनाथ महा नगरपालिकाको दोस्रो नगर सभाको बैठकबाट यो निर्देशिका लागू गरिएको छ ।

परिच्छेद १

१) संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

क) यो निर्देशिकाको नाम “ गैरसरकारी संस्था (संचालन तथा व्यवस्थापन) निर्देशिका २०७४ ” रहने छ ।

(ख) यो निर्देशिका पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको नगर सभाबाट निर्णय भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२) परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा

(क) “ऐन” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ लाई जनाउने छ ।

- (ख) “नगरसभा” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन २०७४ को दफा २२३ को उपधारा (१) बमोजिमको नगर सभालाई सम्झनुपर्छ ।
- (ग) “नगरपालिका” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन २०७४ को दफा २ को (ट)मा व्यवस्था भए बमोजिम पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकालाई जनाउने छ ।
- (घ) “प्रमुख ” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन २०७४ को दफा २ को (ण)मा व्यवस्था भए बमोजिम पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको नगर प्रमुख पदमा निर्वाचित वा नगर प्रमुखको काम गर्न तोकिएको वहालवाला नगर प्रमुखलाई जनाउने छ ।
- (ङ) “प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत” भन्नाले ऐनको दफा ८४ बमोजिमको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सम्झनुपर्नेछ ।
- (च) “महानगरिय गैर सरकारी संस्था संचालन समिति” भन्नाले नगरपालिका स्तरमा गठन भएको गैरसरकारी संस्था संचालन समितिलाई जनाउने छ ।
- (छ) “संयोजक” भन्नाले पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको गैरसरकारी संस्था संचालन समितिको संयोजकलाई जनाउने छ ।
- (ज) “सदस्य सचिव” भन्नाले पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको गैरसरकारी संस्था संचालन समितिका सदस्य सचिवलाई जनाउने छ ।
- (झ) “सदस्य” भन्नाले संयोजक लगायत पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको गैरसरकारी संस्था संचालन समितिका सदस्यहरूलाई जनाउने छ ।
- (ञ) “वैठक” भन्नाले पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको गैरसरकारी संस्था संचालन समितिको वैठकलाई जनाउने छ ।

परिच्छेद २

लक्ष्य तथा उद्देश्य

स्थानीय शासन प्रक्रियामा स्वस्फूर्त र स्वायत्त रूपमा गठित गैससको माध्यमद्वारा सामाजिक परिचालनबाट पिछडिएका क्षेत्र तथा वर्गका महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक एवम् दलितहरू समेतको स्थिति तथा आर्थिक, सामाजिक स्तरमा सुधार ल्याई सुसंस्कृत, समतामूलक, सशक्त एवम् सहभागितात्मक प्रक्रियाद्वारा समुन्नत समाजको स्थापनाको लागि स्थानीय तह र गैर सरकारी संस्थाहरूबीच पारस्परिक सद्भाव अभिवृद्धि गरी विकासका सहयात्रीको रूपमा कार्यक्रम संचालनमा सहयोग पुऱ्याउनु यस निर्देशिकाको लक्ष्य हुनेछ । उपरोक्त लक्ष्य पूरा गर्न देहायका उद्देश्यहरू प्राप्तीमा जोड दिईनेछ ।

२.१ स्थानीय तह सेवामुखि व्यवहार, सुसंस्कार र पारदर्शितामा जोड दिँदै सहभागितामूलक रूपमा स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने विकास क्रियाकलापहरूलाई संस्थागत प्रणालीको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने ।

- २.२ विकास प्रयासको पहुँच नपुगेका समुदाय र वर्गबाट हुने योगदानको कदर गर्दै सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा तिनलाई आत्मनिर्भर र सशक्त बनाउने कार्यमा साभेदारको रूपमा काम गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।
- २.३ सामाजिक-आर्थिक क्रियाकलापमा पिछडिएको वर्ग, जाति र क्षेत्रका साथै त्यहाँका महिला तथा पुरुषको संलग्नता, सहभागिता, भूमिका तथा योगदानलाई समान ढंगले अभिवृद्धि गर्दै उनीहरूको अधिकारको संरक्षण गर्ने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने ।
- २.३ महानगर क्षेत्रभित्र रहेका सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाहरूको अनुगमन, मूल्यांकन, नियमन (निर्देशन र नियन्त्रण) को व्यवस्थापन गर्ने ।
- २.४ महानगर क्षेत्रभित्रका समस्त गैर सरकारी संस्थाहरूको गतिविधि तथा कृयाकलापहरूलाई महानगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप नै मूल प्रवाहिकरणमा ल्याउने ।
- २.५ महानगर क्षेत्रभित्र रहेका गैससहरूको बार्षिक तथा अर्धबार्षिक रूपमा प्रगतिको समीक्षा र मुल्याङ्कन गरि पुरस्कृत र दण्डीत गर्ने ।
- २.६ महानगरक्षेत्रभित्र रहेका गैससहरूको प्रोफाईल तयार गरि सूचनालाई अद्यावधिक गर्ने ।
- २.७ महानगर क्षेत्रभित्र रहेका गैससहरूका कृयापकलापहरूमा दोहोरोपन न्यूनिकरण गर्दै एकद्वार प्रणाली कायम गर्ने ।

परिच्छेद ३

गैरसरकारी संस्था संचालन सम्बन्धि सिद्धान्त, रणनीति तथा नीति:

३.१ गैर सरकारी संस्था संचालन सम्बन्धी सिद्धान्तहरू : गैसस संचालन सम्बन्धमा देहायका सिद्धान्तहरू अवलम्बन गरिनेछः

१. पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको नगर सभा संचालन हुनुपूर्व गैससहरूको कार्यक्रम पेश गरी सभाबाट स्वीकृत भए बमोजिम गर्ने, गराईने ।
२. विकास साभेदारहरूको सबल पक्ष बृद्धिका लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
३. पोखरा लेखनाथ महानगर क्षेत्रभित्र कार्य गर्ने गैससका कार्यक्रमहरू पारदर्शी, उत्तरदायी र लक्ष्यमूलक बनाउँदै जाने ।
४. कार्यक्रम सुरु हुनु अगावै यसको अवधारणा प्रष्ट र लक्षित समुदायसित छलफल भएको हुनुपर्ने ।
५. कार्यक्रम तर्जुमादेखि कार्यान्वयन तहसम्म लक्षित समुदायको संलग्नता हुनुपर्ने ।
६. समाजका कमजोर पक्षलाई सबल बनाउन ध्यान दिएको हुनुपर्ने ।
७. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को मूल मर्मलाई आत्मसात गर्नुपर्ने ।

३.२ संस्था संचालन सम्बन्धी निम्नानुसारको रणनीति अवलम्बन गरिनेछः

क) गैरसरकारी संस्थालाई महानगर क्षेत्रको विकासको निम्ती विकासको साभेदारको रूपमा स्थापित गर्ने ।

ख) गैरसरकारी संस्थाका प्रमुख कार्यक्षेत्र यकिन गरि सहकार्यको आधारमा कार्यक्रम संचालन गरिने ।

- ग) गैरसरकारी संस्थाहरूको कामको मूल्यांकन गरि प्रोत्साहन गर्दै लगिने ।
- घ) गैरसरकारी संस्थाहरूलाई क्षमता विकास एवं कार्यहरूमा प्रवर्धनकारी भूमिका निर्वाह गरिनेछ ।
- ङ) गैरसरकारी संस्थाहरूलाई लक्षित वर्ग, जोखिमग्रस्त समुदाय एवं पिछडिएको क्षेत्रमा एवं पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाले तोकेको प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा कार्य गर्न प्रोत्साहित गर्दै लगिने ।

३.३ गैर सरकारी संस्था संचालन सम्बन्धी नीतिहरू : उपरोक्त रणनीतिहरू पुरा गर्न निम्नानुसारको नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ:

- क) स्थानीय तहद्वारा संचालन हुने कार्यमा गैससहरूको सहभागिता र साभेदारी अभिवृद्धि गर्ने ।
- ख) सामुदायिक तथा सार्वजनिक श्रोत र साधनमाथिको पहुँच तथा उपभोगमा गैसस-नागरिकसमाजको साभेदारी र सहभागिता वृद्धि गर्ने ।
- ग) पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदाय तथा महिलाहरू, ज्येष्ठ नागरिक एवं उत्पीडित समुदाय सामाजिक परिचालनको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न प्रोत्साहित गरिने ।
- घ) गैरसरकारी तथा निजी संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- ङ) गैससको दर्ता/नवीकरण प्रणाली सुदृढ गरी स्थानीय स्तरमा सुदृढ तथ्यांकमा आधारित सूचना व्यवस्था (database) तयार गरी अभिलेख व्यवस्थित गर्न सघाउ पुर्याउने ।
- च) गैरसरकारी क्षेत्रबाट समाजले प्राप्त गर्ने तुलनात्मक लाभ, गै.स.स.प्रतिस्पर्धात्मक नवीन सोच र सिकाइहरूको अत्याधिक उपयोग गर्नमा मद्दत पुर्याउने ।
- छ) गैससहरूको सुशासन, व्यवस्थापन र संस्थागत विकासमा सहयोग पुर्याउने ।
- ज) विकासको जिम्मेवार सहयात्रीको रूपमा पारस्परिक सहयोग वृद्धि गर्ने ।
- झ) गैससहरूको कृयाकलापहरूलाई पारदर्शी बनाउन वित्तिय लेखापरीक्षण, सामाजिक परीक्षण, कार्यस्थलमा सार्वजनिक लेखापरीक्षण गरि सार्वजनिक गर्नुपर्ने ।
- ञ) अर्धवार्षिक, वार्षिक रूपमा गैससहरूको कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्ने तथा प्रस्तुतिकरणको व्यवस्था अवलम्बन गराउने ।

परिच्छेद ४

गैरसरकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र, प्रकार र गैससको भूमिका

४.१ गैरसरकारी संस्थाहरूको कार्यक्षेत्र निम्नानुसार हुनेछ :

- क) सामाजिक विकासको पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धि क्रियाकलापहरू
- ख) जनचेतना बृद्धि गर्ने कार्यहरू
- ग) लक्षित वर्ग एवं पिछडिएको क्षेत्रको न्याय एवं विकासको लागि बहस, पैरवी गर्ने सम्बन्धि कार्यहरू
- घ) लक्षित वर्गको आय आर्जन क्षमता बढाउन कृषि, पशु, सीपमुलक तालीम सम्बन्धी कार्यहरू

ड) जनसाधारणको साक्षरता, शिक्षा, चेतना बढाउन अभियान वा विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने

च) जनताको स्वास्थ्य, सरसफाई, प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, वातावरण जस्ता पक्षको प्रवर्धन गर्ने
छ) लक्षित वर्गको मानव अधिकार, जोखिममा रहेका पक्षको राहत एवं पुनस्थापना गर्ने
सम्बन्धी कार्यहरु

ज) गैसस संचालन सम्बन्धि नीतिहरुलाई प्राथमिकता दिने ।

खेलकुद सम्बन्धि अन्य कृयाकलापहरु

झ) जलवायु परिवर्तन(climate change) को प्रभाव कम गर्न सहयोग पुर्याउने कार्यहरु

४.२ उपदफा ४.१ का अतिरिक्त गैरसरकारी संस्थाहरुको कार्यक्षेत्र मुख्यतः दलित, महिला, बृद्ध, अपांग, बालबालीका, एकल महिला, मुस्लीम, जनजाति, पिछडिएको वर्ग एवं क्षेत्रका समुदाय आदिलाई केन्द्रित गरी विपन्नता नक्सांकनमा पछाडि रहेका वर्गमा विशेष प्राथमिकताका साथ गैससहरुलाई परिचालन गर्न जोड दिइनेछ ।

४.३ गैरसरकारी संस्थाहरुको वर्गिकरण : गैरसरकारी संस्थाहरुको वर्गिकरण निम्नानुसार गरिनेछ :

- १) पेशागत संस्थाहरु जस्तै तालिम, परामर्श तथा अनुसन्धान गर्ने संस्थाहरु
- २) सामुदायिक विकास सम्बन्धी संस्थाहरु
- ३) महिला तथा बालबालीका सम्बन्धी संस्थाहरु
- ४) मानव अधिकारको प्रवर्धन गर्ने संस्थाहरु
- ५) कृषि, वन, तथा वातावरण सम्बन्धि काम गर्ने संस्थाहरु
- ६) जनस्वास्थ्य सम्बन्धि काम गर्ने संस्थाहरु
- ७) गरिबी निवारण सम्बन्धि काम गर्ने संस्थाहरु
- ८) सार्वजनिक नीतिमा अध्ययन गर्ने संस्थाहरु
- ९) अन्य प्रकृतिका संस्थाहरु

४.४ पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको भूमिका:

महानगर क्षेत्रभित्र गैसस संचालन एवं व्यवस्थापन सम्बन्धमा पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको भूमिका देहाय बमोजिम रहनेछ ।

१. सामाजिक विकासका लागि सहयोगीको भूमिका
२. आवधिक योजनाको लक्ष्य पूर्तिमा उत्प्रेरक, नियामक, सहजकर्ताको भूमिका
३. सामाजिक परिचालन र सहभागिता प्रवर्द्धनको भूमिका
४. दबाव समूहको रूपमा पारदर्शिता कायम गर्न तथा गरिबी न्यूनिकरणउन्मुख नीतिको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न सहयोगीको भूमिका
५. स्थानीय तह र विषयगत शाखाहरुसितको निरन्तर सम्पर्क र अन्तरक्रिया तथा प्रक्रियात्मक सुधारमा सहयोगीको भूमिका
६. सरोकारवाला संस्थाहरुबीचको सम्पर्क र सिकाइ आदानप्रदानमा सहयोगीको भूमिका
७. समुदाय र सेवाबीच माग श्रृजनामा उत्प्रेरकको भूमिका
८. दलित एवं पिछडिएका वर्गको उत्थान र मूलप्रवाहीकरणमा सहजकर्ताको भूमिका

९. महिला, युवा, वृद्ध, असहाय, अशक्त र अपांगहरुको उत्थान/सशक्तिकरणका लागि सहजीकरणको भूमिका
१०. जलवायु परिवर्तन(Climote Change) को प्रभाव न्यूनिकरणका लागि सहजीकरणको भूमिका

परिच्छेद ५

गैरसरकारी संस्था संचालन समितिको गठन र यसको काम, कर्तव्य एवं अधिकार

५.१ पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाका गैरसरकारी संस्थाहरुको संचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्य बमोजिम महानगरिय गैरसरकारी संचालन समिति को गठन गरिनेछ ।

- क) संयोजक : नगर प्रमुख
- ख) सह संयोजक: नगर उप प्रमुख
- ग) सदस्य: ३३ वटा वडामध्ये प्रमुखले तोकेको ३ जना वडा अध्यक्ष
- घ) सदस्य सचिव: प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत
- ङ) सदस्य: सामाजिक सेवा महाशाखा प्रमुख
- च) सदस्य: सामाजिक शाखा प्रमुख
- छ) सदस्य : गैसस महासंघ नगर कार्य समितिको प्रतिनिधि
- ज) सदस्य : समितिले आवश्यकतानुसार विषय विशेषज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

द्रष्टव्य: माथि परिच्छेद ५ को खण्ड १ बमोजिम गठीत गैर सरकारी संस्था डेस्कले महानगरपालिकामा स्वीकृतीका लागि प्रस्तुत हुन आउने आयोजना, परियोजनाहरुको अध्ययन गरि स्वीकृतीका लागि सिफारिस गर्ने काम समेत गर्नेछ । जसलाई यस प्रयोजनमा पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाले यस अधि प्रयोगमा ल्याएको महानगरिय परियोजना सल्लाहाकार समिति (Metropolitan Project Advisory Commitee,MPAC)को रुपमा समेत परिचालन गरिनेछ ।

५.२ गैसस संचालन समितिका काम, कर्तव्य र अधिकार :

- क) गैरसरकारी संस्थाहरु परिचालन सम्बन्धि नीति तर्जुमा एवं समसामयिक कार्यक्रमहरु परिमार्जन गरी स्वीकृतीका लागि पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको कार्यपालिकामा पेश गर्ने
- ख) गैससहरुका बजेट तथा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरि स्वीकृतीका लागि पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको कार्यपालिकामा पेश गर्ने
- ग) गैससहरुको क्षमता विकासमा सहयोग पुर्याउने
- घ) गैससहरुको अनुगमन उनीहरुका कार्यको मूल्यांकन गरि उत्कृष्ट कार्य गर्नेलाई पुरस्कार र नराम्रो कार्य गर्नेलाई उचित नियमनका उपायहरु अपनाउने
- ङ) गैससका कार्यहरुको मूल्यांकनका आधार, सुचक, एवं कार्यविधि र ढाँचा समेत तयार गर्ने
- च) गैससहरुको परिचालन एवं ब्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक फारम, ढाँचा, कार्यविधि तयार गर्ने

भ) अन्य :

१. गैसस सम्बन्धी नीति नियम/कार्यविधि/विनियम तय गरी गैसस संचालन समितिबाट पास भै नगर सभाबाट स्वीकृत गराई लागु गर्ने तथा गराउने ।
२. गैससको सक्रिय सहभागिताका लागि संरचना र प्रक्रिया निर्धारण गर्ने र नगर सभाबाट स्वीकृत गराउने ।
३. गैसस कार्यक्रम तयार गर्ने, त्यस्ता कार्यका लागि वित्तीय र प्राविधिक श्रोत जुटाउने र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्ने ।
४. पिछडिएका वर्ग र क्षेत्रका महिला तथा बालबालिकाको हित र लैङ्गिक समानता जस्ता सामाजिक विषयहरूमा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन तथा अनुगमनका लागि गैससहरूसँग समन्वय गर्नुका साथै आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।
५. गैसस संलग्न रहेको कार्यक्रमहरूको सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा समीक्षा गरी प्रतिवेदन सम्बन्धित समितिमा पेश गर्ने ।
६. गैससहरूको लेखापरीक्षण, सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सामाजिक परीक्षण र वार्षिक प्रतिवेदनहरूको अभिलेख र विश्लेषण गर्ने ।
७. क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकासँग समन्वय गर्ने ।
८. गैसस सम्बन्धी तथ्याङ्क, सूचना सङ्कलन गर्ने वा सो कार्यमा सहयोग र समन्वय गर्ने ।
९. जिल्ला समन्वय समिति/जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँग समन्वय गरी गैसस एवं तिनका गतिविधि र कार्यक्रमहरू र अभिलेख राख्ने, गैससहरूको वर्गीकरण तथा सूचीकृत गर्ने र तथ्यांक अभिलेख राख्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।
१०. नगर सभाको लागि नगरपालिका कार्यालयमा वार्षिक कार्यक्रमहरू नगर्ने, स्वीकृत नभई कार्य गर्ने गैससहरूको नविकरण रोक्का राख्ने ।
११. स्थानीय स्तरमा गठन भएका सामुदायिक संघ-संस्थाहरूको प्रवर्द्धनमा सहयोग र समन्वय गर्ने ।
१२. गैसस, उपभोक्ता समूह, सामाजिक संस्थाहरूलाई विषयगत आधारमा वर्गीकरण गरी सूचीकृत गर्ने ।
१३. आवश्यकतानुसार कार्य संचालन गराउन संचालन समितिले कार्यदल गठन गर्न सक्ने र विशेष सेवा लिन सक्ने ।
१४. आवश्यकतानुसार कार्यदलको काम, कर्तव्य र अधिकार तोक्ने ।
१५. पोखरामा कार्यरत गैससहरूको महानगर कार्यसमितिको प्रतिनिधिसँग संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने ।
१६. गैसस सहयोगी दाताहरू(Donors) को पहिचान गरी यस समितिले महानगर गैसस महासंघमार्फत विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूसंघ पहुंच वढाउने ।

परिच्छेद ६

गैससका कार्यक्रमको अनुगमन एवं मूल्यांकन

६.१ गैरसरकारी संस्था एवं उनिहरूको कार्यको अनुगमन एवं मूल्यांकन निम्नानुसार हुनेछ :

- क) गैरसरकारी संस्थाहरुबाट सम्पादित कार्यहरुको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन सम्बन्धित संस्थाले गैसस संचालन समितीमार्फत निरन्तर रुपमा गराउनु पर्नेछ । अनुगमन सम्बन्धि सम्पूर्ण खर्चहरु सम्बन्धित संस्था आफैले व्यहोर्नु पर्नेछ ।
- ख) उपरोक्तानुसार भएको अनुगमन एवं मूल्यांकनको आधारमा प्राप्त प्रतिवेदन अनुसार गैससहरुले उनीहरुको कार्यमा सुधार ल्याउनु पर्नेछ ।
- ग) गैससहरुको नियमित अनुगमन गर्न, कार्यमा दोहोरोपना हटाउन, आपसि समन्वय एवं कार्य साभेदारीलाई प्रवर्धन गर्न पोखरा लेखनाथ महानगरपालिका एवं गैसस संचालन समितिले एक संयुक्त कार्यदल गठन गरी निरन्तर अनुगमन प्रणालीको स्थापना गर्नेछ ।
- घ) गैसस संचालक समितिले गैससका कार्यको अनुगमन एवं मूल्यांकन गर्न सोको आधार, सुचक, अन्य उपयुक्त विधिहरु समेतको विकास गरि सो आधारमा उनीहरुको कार्य, उद्देश्य र उपलब्धि वीचको सम्बन्ध समेतको विश्लेषण गरि अनुगमन एवं मूल्यांकन गर्नेछ ।

६.२ गैससहरुले संचालन गरेका कार्यक्रमहरुको सम्बद्ध निकायहरुको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन एवं नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था गैसस संचालन समितिले मिलाउनु पर्नेछ । अनुगमन पश्चात अनिवार्य रुपमा अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरि संचालन समितिमा पेश गरि सो उपर छलफल गरी समितिले पृष्ठपोषण गर्नुपर्नेछ । र यस्तो पृष्ठपोषण सम्बन्धीत संस्थाले पालना गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद ७

गैरसरकारी संस्थाको प्रवर्धन, क्षमता विकास र नियमन

- ७.१ गैससहरुको प्रवर्धन, क्षमता विकास र नियमन निम्नानुसार गरिनेछ :
- क) गैससको स्थापना, दर्ता, नविकरण जस्ता कार्यमा गैसस महासंघ महानगर कार्य समितीले सहजीकरण गर्ने छ, एवं कार्यहरुको सरलीकरण गर्न सहयोग गर्ने छ ।
- ख) गैससका कार्यलाई सहजिकरण गर्न पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकामा गैसस कक्ष स्थापना गरिने छ ।
- ग) गैससहरुको कार्यको मूल्यांकन गरि उत्कृष्ट कार्य गर्ने संस्थालाई प्रसंसापत्र, नगद वा अन्य पुरस्कार दिइनेछ, र उद्देश्य विपरित कार्य गर्नेलाई नविकरण कार्य रोक्का राखिनेछ ।

मूल्याङ्कनका आधारहरु:

१. संस्थाको दीर्घकालीन सोच, उद्देश्य र रणनीति प्रष्ट उल्लेख भएको ।
२. संस्थाको कार्यक्रमको दीगोपनाबारे सम्बद्ध जनशक्तिलाई जानकारी भएको ।
३. गैसस सुशासन, व्यवस्थापकीय पक्ष र व्यवहार स्पष्ट भएको ।
४. संचालित वा सम्पन्न कार्यहरुको राम्रो अलिभेख भएको ।
५. सूचना तथा संचार र प्रतिवेदन प्रणाली व्यवस्थित भएको ।
६. स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन भएको ।
७. कार्यहरु संख्यात्मक मात्र नभई गुणात्मक पनि भएको ।
८. आन्तरिक र बाह्य सम्बन्ध राम्रो भएको ।
९. सूचकहरुको स्पष्टता र कार्ययोजना भएको ।
१०. कार्यहरु तोकिएको समयमा सम्पन्न भएको ।
११. कार्यहरुमा सुशासन, पारदर्शिता, नियमितता र नेतृत्व प्राप्त भएको ।

१२. वार्षिक रुपमा सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा लेखा परीक्षण भएको ।

१३. अन्य आवश्यक सुचकहरु समितीले बनाई अवलम्बन गरीएको ।

१४. स्थानीय सरकारसँग साभेदारी एवं समन्वय गरेको ।

घ) गैसस वा संलग्न जनशक्तिको क्षमता विकासको लागि गैसस संचालन समितीले गैसस महासंघ महानगर कार्य समितीको समन्वयमा आवश्यक योजना बनाई पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकाको कार्यालयमा पेश गर्नेछ र स्वीकृत भएपछि सो अनुसारका क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु लागु गर्नेछ ।

ङ) गैससहरुको नियमन गर्दा नकरात्मक विधि भन्दा सहजकारी, उत्तरदायिपूर्ण र सकरात्मक वातावरण सिर्जनाका माध्यमबाट गरिनेछ ।

च) नगरभित्रका एवं वाह्य सहयोगदाताहरुलाई गैससमार्फत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न उचित पैरवी समेत तत्परताका साथ गरिनेछ ।

७.२ गैससको आचारसंहिता : गैससहरुको सामाजिक मर्यादा र जिम्मेबारी उच्च बनाउन अन्य कुराका साथै गैसस महानगर महासंघद्वारा तयार पारिएको आचार संहिता समेतको गैससहरुबाट पालना हुने अपेक्षा राखिएको छ । र उनीहरुको कार्यको मुल्यांकन गर्दा यस आचारसंहिता पालनाको स्तर समेतलाई आधार मानीनेछ ।

७.३ यो संचालन निर्देशिकामा कुनै कुरा अस्पष्ट भएमा वा विवाद सृजना हुन गएमा संचालन समितिको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

७.४ व्याख्या तथा संशोधन: यो निर्देशिकाको व्याख्या गर्न अन्तिम अधिकार पोखरा लेखनाथ महानगरपालिकामा निहित रहनेछ । यो निर्देशिकालाई महानगरको नगर सभाले मात्र संशोधन गर्न सक्नेछ ।

७.५ वाधा अड्काउ फुकाउ: यो निर्देशिकामा कुनै वाधा अड्काउ पर्न आएमा सो वाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार महानगरको कार्यपालिकामा निहित रहनेछ ।

द्रष्टव्य: